

Заборонені методи ведення війни

Спричинення голоду

В умовах збройного конфлікту МГП наголошує на необхідності створення максимально нормальних умов для життя цивільного населення. Це стосується забезпечення його базових потреб, зокрема й у продуктах харчування, питній воді, створенні відповідних санітарно-гігієнічних умов.

Характеристика порушення МГП:

- учинене в умовах збройного конфлікту та пов'язане з ним (може мати місце в умовах міжнародного та неміжнародного збройних конфліктів);
- жертвами є цивільне населення в зоні бойових дій або на територіях, підконтрольних стороні збройного конфлікту;
- дії виконавця спрямовані проти предметів, необхідних для виживання цивільного населення;
- виконавець мав намір спричинити голод серед цивільного населення як метод ведення війни.

Заборону спричинення голоду як методу ведення війни закріплено в статті 54 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 08.06.1977 та у статті 14 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II) від 08.06.1977.

Голод у контексті методу ведення війни розуміється в широкому сенсі. Терміном охоплюється **застосування голодування як методу вбивства через позбавлення води та їжі, а також позбавлення або недостатнє забезпечення якимось товаром першої необхідності, важливим для виживання цивільного населення.**

Досліджуючи це порушення, важливо чітко показувати межу використання такого методу. Дії сторони збройного конфлікту не є виправданими для досягненням воєнної цілі. При цьому голод спрямований проти цивільного населення, яке безпосередньо страждає від таких дій.

Спричинення голоду в умовах збройного конфлікту може стати наслідком таких дій, як:

- напади на об'єкти, необхідні для виживання цивільного населення;
- заборона доступу гуманітарної допомоги, призначеної для цивільних осіб, які її потребують, зокрема й навмисне перешкоджання доставленню гуманітарних вантажів;
- обмеження свободи пересування персоналу з надання гуманітарної допомоги.

Напад на об'єкти, необхідні для виживання цивільного населення, може бути виражений у формі вчинення атак, руйнування, знищення або виведення з ладу таких об'єктів (продукти харчування, сільськогосподарські території для вирощування продуктів харчування, сільськогосподарських культур, тваринництва, установки питної води та системи її постачання, іригаційні системи й інші об'єкти, а також ліки та медичні товари, одяг і товари гігієни).

Однак у цій ситуації є **два винятки**.

По-перше, ці об'єкти можуть бути атаковані, якщо вони кваліфікуються як *військові об'єкти*. У Додатковому протоколі I передбачено, що це може мати місце, якщо предмети використовують як продукти харчування виключно для комбатантів або іншим чином для безпосередньої підтримки бойових дій. Однак на практиці визнано: якщо такі об'єкти використовують як засоби постачання і для військових, і для цивільного населення, то такий напад не вважається виправданим.

По-друге, винятком є застосування тактики «випаленої землі», коли сторона конфлікту унеможлиблює використання супротивником об'єктів на певній території у разі її захоплення. Подібні дії можуть вважатися воєнною необхідністю.

Дослідження цього порушення не потребує конкретизації наслідків таких дій. При цьому під час аналізу питання, пов'язаного зі спричиненням голоду як методу ведення війни, важливо звертати увагу на таке:

- дії сторони збройного конфлікту мають систематичний характер, що може викликати голод серед цивільного населення;
- дії виконавця стають реалізацією наміру спричинити голод як помітний і тривалий наслідок;
- виконавець здійснює вплив на цивільне населення, що перебуває на окремо визначеній території, яка підконтрольна стороні збройного конфлікту або на яку безпосередньо вчиняють атаку.

Над довідкою працювали:
Павлюк Аліна (Офіс Генерального прокурора)
Лисенко Марія (JustTalk)